

Fericitul Ieronim- patronul spiritual al bibliotecarilor

Dürer: „Saint Jérôme”,
Lisabona-
Muzeul National de Arta Antica

Personalitate marcanta a Antichitatii tarzii, teolog insemnat, animat de spirit enciclopedic, Fericitul Ieronim s-a nascut in localitatea Stridoniu din nordul Italiei, intre anii 340-350, intr-o etapa de mari prefaceri a lumii crestine: dupa edictul lui Constantin cel Mare, din 313, in imperiul roman se renuntase la persecutii, iar la sfarsitul secolului se adoptase oficial religia crestina. (Teodosie I, 391).

Perioada s-a remarcat printr-o emulatie intelectuala aparte, care si-a pus amprenta si asupra formatiei marelui teolog. Dupa o scurta educatie in familie, tanarul a fost trimis la Roma, unde si-a inceput instructia cu un gramatician celebru, Donatus; a studiat apoi retorica si a audiat cu interes sedintele publice ale tribunalului din capitala imperiului. (1)

Pregatirea intelectuala complexa, in spiritul vremii, l-a facut apt pentru a aborda nu numai marile teme de teologie, morala si filosofie ale timpului, dar si aspecte de ordin social si lingvistic de mare diversitate. La Roma, in procesul aprofundarii studiilor, viitorul savant isi constituie fondul renumitei sale biblioteci, care l-a insotit in mai toate peregrinarile, chiar in desertul Chalchis din Siria, unde a trait doi ani si jumătate ca sihastru. Optiunea pentru teologie si-a exprimat-o la 19 ani, cand s-a hotarat cu colegul sau de studii, Bonosus, sa se boteze, fapt ce contravenea uzantei in cazul tinerilor care aspirau la o cariera in viata publica. Fire ambitioasa, si-a dorit sa devina un scriitor celebru al Bisericii si a reusit. L-a admirat constant pe Cicero, la a carui fama a aspirat. Permanent era preocupat de lectura si de scris. A vizitat cateva mari biblioteci ale vremii, si-a procurat carti, a efectuat personal sau prin intermediari copii dupa manuscrise rare, a restabilit texte controversate, le-a comentat inspirat. Pentru el asceza a constituit un mod de disciplinare prin studiu si reflexie, de sfintire intru si pentru Dumnezeu, dar si pentru om. Era interesat de cele mai diverse subiecte si, in primul rand, de aspecte noi, necunoscute.

Cartile l-au ajutat sa dobandeasca vaste cunostinte, o buna orientare, sa-si afirme cu claritate gandurile, sa angajeze polemici rasunatoare cu mari teologi ai vremii, majoritatea in probleme de dogmatica si de filologie a textelor biblice. Multe dintre scrierile sale au caracter stiintific, sunt autentice exegeze teologice din perspectiva istorica si filologica. Contemporanii sai, in frunte cu Sfantul Augustin, i-au recunoscut meritele si cunostintele lingvistice savante. Alcatuirea versiunii Bibliei, Vulgata, in limba latina populara „avea sa-l faca pe Ieronim nemuritor in Biserica Occidentala” (2).

A calatorit mult, cea mai mare parte din viata, in scopul cunoasterii nemijlocite a lumii, a oamenilor, a greutatilor si aspiratiilor lor, pentru ajutorarea credinciosilor. A luat insa si drumul pribegiei prigonit de adversarii sai, dar si pentru a se desavarsi ca ganditor teolog.

Se cunoaste ca in anul 367 a plecat in Galia, dupa care in Orient, intre anii 373-374, la Constantinopol intre 379-382, si din nou in Orient intre 386-420.

Fericitul Ieronim a fost aparatorul monahismului si al practicilor ascetice cunoscute in pustiurile Siriei si ale Egiptului. Intr-o scriere vorbea astfel despre lupta acerba care se da in

sufletul sau între ratiunea teologica și cea filosofica ”... nu ma putusem desparti de biblioteca mea, pe care mi-o alcatuisem la Roma cu atata truda și sarguinta. Atat de mizerabil eram: posteam, pentru ca apoi sa-l citesc pe Cicero!” (3).

Nefiind total izolat de lume, asemenea celorlalti eremiti, intretinea legaturi cu Occidentul, primind și raspunzand la scrisori pe teme de religie, morala, filosofie etc. În timpul disputei origeniste, a oscilat fata de idealul sau din tinerețe, cerand papei Damasus lamuriri cu privire la calea ce trebuia urmata, fara insa a primi raspuns. În desertul Chalchis a inceput sa invete ebraica pe care o va stapani foarte bine peste cativa ani, alaturi de limba greaca. Reintors în Antiohia, s-a apropiat de Paulinus, „ortodox riguros” de orientare occidentala, care îl avea ca discipol și pe Evagrie din Pont, ascet și scriitor de seama. Paulinus l-a numit preot.

În 381 a urmarit indeaproape Sinodul II Ecumenic de la Constantinopol. Adept al lui Paulinus, Ieronim nu a fost satisfacut de concluziile sinodului.

La Constantinopol i-a cunoscut pe Grigorie de Nazians și pe Grigorie de Nyssa, teologi capadocieni de mare tinuta intelectuala, cu ultimul avind legaturi cordiale.

S-a întors apoi la Roma, unde a avut ocazia de a-l intilni pe papa Damasus. Acesta a remarcat la Ieronim uriasul potential intelectual, incredintandu-i redactarea scrisorilor, administrarea arhivei și bibliotecii papale.

Papa l-a convins pe Ieronim ca Biserica Catolica avea trebuinta urgenta de o traducere unitara a Sfintei Scripturi. Asa a aparut varianta celebra, Vulgata, cativa ani mai tirziu.

Din timpul acestei perioade fructuoase, dateaza tabelele sinoptice care conduc la usurarea regasirii pericopelor paralele.

Odata cu moartea papei Damasus Ieronim isi pierde postul, ca urmare a uneltirilor dusmanilor sai. În anul 385, pleaca din nou la Antiohia, fiind gazduit de vechii sai prieteni, Evagrie din Pont și Paulinus. Urmatoarea calatorie a facut-o la Alexandria unde se afla cea mai vestita universitate a lumii vechi, Mouseion, detinatoarea a doua mari biblioteci organizate pe principii stiintifice. Acolo, Ieronim l-a intalnit pe Didim cel Orb, posesor al unei culturi vaste, recunoscut pentru acribia sa teologica și filosofica, pe care l-a consultat asupra punctelor neclare lui, din Scriptura (4).

În aceasta circumstanta, traduce din greaca în latina lucrarea „Despre Duhul Sfint”, alcatuita de Didim.

Din anul 386 și pina la moarte (cca. 420) a trait la Betleem, unde și-a continuat exegeza și traducerile textelor sacre.

Un grup de femei care faceau parte din inalta aristocratie de la Roma i-au impartasit convingerile teologice donand banii necesari pentru construirea mai multor manastiri în zona Betleem, el conducand una timp de 24 de ani. Atasat de idealurile monahale, a creat acolo o scoala manastireasca autentica. Tot la Betleem se afla și Rufin din Aquileea, preot la o manastire infiintata de o evlavioasa doamna romana, Melania Batrina.

Fericitul Ieronim, permanent inconjurat de credinciosii care l-au urmat, de carti, lectori, scribi, asistenti și discipoli a creat un climat propice studiului intens și rodnic. La locul sfant, a realizat cea mai mare parte a operei sale, inclusiv varianta în latina populara, Vulgata, ramasa în constiinta umanitatii. La vremea respectiva, din vechea Biblie latina, Itala, nu mai existau decit fragmente, traducerea pierzindu-se în timp. (5)

Traducerea Vechiului Testament din ebraica a durat 16 ani (390-406). Cititor neobosit, în Biblioteca din Cezareea Palestinei a descoperit manuscrisul original al Hexaplei, editia Septuagintei, redactata de Origen pe baza transcrierilor existente în vremea sa, pe care le asezase pe 6 coloane (6). Biblioteca din Cezareea a fost distrusa în secolul VII (638), în urma incendierii de catre mahomedani, disparand atunci și originalul Hexaplei, care nu fusese copiat niciodata.(7). Din lucrare au fost salvate doar fragmente. Pentru traducerea Vechiului Testament, Ieronim s-a

folosit atat de textul ebraic original, cat si de opera lui Origen. Traducerea Noului Testament a necesitat textul grecesc.

Biblia rezultata in latina populara, Vulgata, a constituit temelia tuturor celorlalte traduceri in limbile moderne, inclusiv pentru traducerea lui Luther. Cu aceasta ocazie, Ieronim a renuntat la cartile sau la fragmentele Sfintei Scripturi care erau scrise in alte limbi decit ebraica, greaca sau pe alocuri aramaica, considerandu-le apocrife.

Vulgata este recunoscuta pana astazi ca fiind cea mai buna traducere a Bibliei in limba latina. A primit acest nume in secolul al-XIII-lea. Revizuita si publicata in anul 1590, ea a devenit in timpul Papei Sixt al V-lea singura versiune autorizata (8).

Ca urmare a notorietatii Fericitului Ieronim, odata cu stabilirea sa la Betleem, „localitatea a devenit un centru intelectual al Bisericii” (9). El intretinea polemici pe teme teologice si de filologie cu cele mai mari spirite crestine ale vremii, intre care cu Sfantul Augustin, Rufin, Ioan Gura de Aur, Pelagius. In anul 416, manastirea in care se afla Fericitul Ieronim a fost incendiata, ca urmare a disputei pe care o avea cu pelagienii, care negau unele precepte biblice.

Cea mai cuprinzatoare parte a activitatii lui Ieronim o constituie exegeza. A comentat toti profetii, nu si cartile istorice din Vechiul Testament, iar din Noul Testament, Evanghelia dupa Matei si patru epistole. Cu lucrarea „Despre oameni ilustri”, Fericitul Ieronim initiaza genul istoriei literare crestine.

Corespondenta sa, foarte bogata, cuprinde peste 150 de scrisori de mare valoare documentara si literara. Urmare a preocuparilor sale stiintifice, este considerat fondatorul filologiei biblice in Occident. A fost primul teolog care a recunoscut arheologiei meritul si relevanta in fundamentarea exegezelor biblice.

Alaturi de alti Sfinti Parinti intre care Grigorie Teologul, Vasile cel Mare, Ioan Hrisostom, Ambrozie si Grigorie cel Mare, Fericitul Ieronim ne-a lasat pagini valoroase despre obligatiile ecleziastice morale si intelectuale ale preotilor. Sfaturile pe care Ieronim le adresa viitorilor preoti erau pline de argumente cu privire la tinuta, comportament, vocatie. Consideram emblematic in acest sens indemnul: „... sa nu ai mai multa avere ca preot decit aveai atunci cind ai imbracat aceasta haina...” (10).

Ieronim s-a implicat activ in luptele care se dadeau atunci in biserica impotriva disidentelor teologice si denominatiunilor religioase care se abateau de la dogma crestina. A fost un polemist prolific, dintre scrierile sale distingandu-se trei volume, indreptate impotriva fostului sau prieten, Rufin, care isi schimbuse unele principii si idei sustinute in tinerete. Doctrina lui Ieronim a fost recunoscuta mai tarziu si de catolici si de ortodocsi.

In scrierile sale, a utilizat alegoria, specifica scolii origeniste din Alexandria si a scris cu seriozitatea caracteristica filologilor antiohieni, fara sa fie influentat decisiv de una dintre orientari.

Prin traducerile sale de succes a contribuit la legatura spirituala dintre Rasaritul si Apusul crestin. Traducerea Bibliei a constituit un eveniment in toate privintele in epoca. Dincolo de selectia si interpretarea textelor, stilul sau de redactare s-a impus prin unitate, expresivitate, savoare. Ieronim a inlaturat vulgarismele, barbarismele din vechea Biblie latina si a dat frazei o turnura placuta, fireasca, facand textul sfant mult mai accesibil.

Cultura sa vasta a fost egalata in epoca numai de cea a Fericitului Augustin, impreuna cu care este celebrat in Biserica Ortodoxa la data de 15 iunie. Biserica Catolica il celebreaza la 30 septembrie.

Aceste succinte relatari despre viata si opera Fericitului Ieronim sunt menite a reliefa afectiunea sa profunda fata de valorile umane si fata de studiul stiintific, riguros, nu numai al textelor dar si al unor aspecte de interes politico-social si cultural. Calitatile enumerate i-au

determinat, in plus, recunoasterea meritelor filologice si religioase, fiind desemnat de lumea crestina si ca patron spiritual al bibliotecarilor.(11)

Note bibliografice:

- 1) Farmer, David Hugh, Dictionar al sfinților, București, Univers Enciclopedic, 1999, p.269
- 2) Champenhausen, Hans Freiherr, Parinti latini ai Bisericii, Garamond, 1994, p.33
- 3) Epistola 22 apud Campenhausen ibidem p.14
- 4) Comentarii in epistolam ad Ephesios, prolog, apud Chanpenhausen ibidem p.44
- 5) Braniste, Marin; Braniste, Ecaterina, Dictionar enciclopedic de cunostinte religioase, Caransebes, Editura Diecezana, 2001, p.442
- 6) ibidem p. 164
- 7) Coman, Ioan G. , Patrologie, Sfanta Manastire Dervent, 2000, p. 72
- 8) Labarre, Albert, Istoria cartii, Iasi, Institutul European, 2001 , p.98
- 9) G. Bardy, Littérature latine chrétienne, Paris, 1929, p.99, apud Corneanu, Nicolae, Chipul preotului adevarat dupa Fericitul Ieronim in: Mitropolia Olteniei, 1959, nr.1-2,p.25
- 10) Ep. II catre Nepotian 5, p. 23, apud Corneanu, Nicolae, ibidem p. 26
- 11) Farmer, David Hugh, op.cit. p. 559

Simona Nagit,
Material publicat in "Biblioteca: Revista de bibliologie si stiinta informarii"
Bucuresti, 2007, nr.11-12